

ЧЕТРДЕСЕТ ШЕСТА СЕДНИЦА МЕЂУНАРОДНОГ УДРУЖЕЊА
ЗА ИСТОРИЈУ АНТИЧКИХ ПРАВА "FERNAND DE VISSHER",
AMSTERDAM - UTREHT, СЕПТЕМБАР 1992.

Међународно удружење за историју права, које је добило назив по познатом белгијском правном историчару Фернану де Вишеру (*Fernand de Visser*), има традицију која траје готово педесет година. Давне 1961. једна сесија овог удружења била је у Сплиту, у организацији пок. проф. Стојчевића и проф. Хорвата.

Домаћин овог скупа и његов "spiritus movens" био је нама добро знан професор Ханс Анкум, академик, бивши проректор и декан, чест гост нашег факултета и клуба "Forum romanum" (он је председник једног истоименог клуба у Амстердаму). И поред примедба колега из неких земаља о томе да треба поштовати извесне одлуке ОУН, Анкум је инсистирао да међу гостима буду и представници Београдског универзитета. Уз колегиницу Антонију Смодлаку-Котур из Сплита и Емилију Карајовић из Крагујевца, били су то једини гости из некадашње Југославије: Јелена Даниловић, Обрад Станојевић, Сима Аврамовић, Милена Полојац са нашег факултета; затим професорка Мира Мирковић са Филозофског факултета.

Основна тема Конгреса била је *Унификација права и правни партикуларизам у античком свету*. Сматрало се да овакав избор одговара и неким дилемама пред којима се данас Европа налази. Као да се желело потврдити начело Бенедета Кроча да у историји треба да нађе места само оно што постоји и у данашњем свету.

На Конгресу је било готово три стотине гостију. Посебно бројни били су Италијани и Шпанци. Први пут су учествовале и колеге из бившег Совјетског Савеза, Чиркин и Дождев. Наш сусед, професор Дјонеа (*Gionea*), постао је председник Врховног суда Румуније, тако да је дошао на Конгрес са телохранитељем, што је организаторима задало додатне проблеме у погледу смештаја.

Могло се приметити да је ранија доминација француског језика у великој мери угрожена. Било је много реферата на енглеском, италијанском, немачком. Колеге из Шпаније су упорно полазиле од тога да је шпански светски језик, што он и јесте, али га не говори много правних историчара, тако да су њихове реферате пратили углавном земљаци.

Једно од уводних предавања одржао је Питер Беркс (*Peter Birks*) из Оксфорда, који је био гост на прослави стопедесетогодишњице Правног факултета у Београду. Откад се, пре 6-7 година, први пут појавио на конгресу у Намиру, када су његово предавање слушаоци прекидали са "лакше, лакше", јер је било у стилу који би музичари назвали "sempre accelerando", он је веома напредовао и у форми и у садржини, тако да сада несумњиво спада у водеће светске романисте, што, између осталог, показује краљичин указ којим је постављен за професора у Оксфорду (пре тога је предавао у Единборгу). Био је као гост, али без предавања, и некадашњи професор Оксфорду конкурентног Кембрица. Ален Вотсон (*Alan Watson*), који је организовао огроман посао

око превођења *Дигеста* на енглески и који годинама живи и ради у САД (University of Georgia). Жак Мишел (*Jacques Michel*) из Брисела, такође гост и пријатељ нашег факултета, говорио је о унификаторским силама у законодавству позне Империје. Од "стarih асова" били су ту Аристид Теодоридес (*Aristide Théodoridés*), данас вероватно водећи правни египтолог у свету и велики пријатељ нашег народа, који је основао фонд за награђивање студентата на нашем и неким другим правним факултетима, и који је допринео да се гости из Србије позову упркос противљењима; затим Пуљезе (*Puglese*), познат нарочито по својим монографијама о римском грађанском поступку, као и Луиђи Амиранте (*Luigi Amiranте*), који је говорио о теми којом се у више наврата током своје каријере бавио - о *Закону 12 таблица*. О сличној теми, са интригирајућим насловом (*Burning desire in the Twelve Tables*) говорио је Грент Меклауд (*Grant McLoed*) из Единбурга, који је у два маха гостовао на нашем факултету. Реч је била о разлици између намерног и нехатног паљења туђе зграде у старом римском праву. Запажено је било учешће Јарона (Yaron) из Израела и Валаса (*Walace*) са Џон Хопкинс универзитета из САД.

У целини гледано, наши представници су били добро примљени и постигли су лепе резултате. С. Аврамовић је одржао веома запажено предавање: *Ретра ефора Епитадеја - корак према јединству грчког права*. М. Мирковић је говорила о колонату и Диоклецијановим пореским реформама, једној теми која је вечно актуална. Ј. Даниловић је, на жалост, била спречена да говори о вези између дубровачког и римског права кроз установу "аптаги", јер је дан пре тога на улици на њу налетео бициклиста. А. Смодлака-Котур, коју, иако сада предаје у другој држави, ипак сматрамо и нашом, јер је докторирала у Београду, изнела је неке резултате до којих је дошла проучавањем епиграфских споменика Салоне, што је било веома добро примљено. О. Станојевић је имао част да председава једној секцији, на којој је, између осталих, професор Пагсли (*Pugsley*) са Екситера изнео нека занимљива запажања о вези између броја и група књига које су коришћене за Јустинијанову кодификацију и броја чланова Трибонијанове комисије. На овој секцији се први пут јавио и представник Јапана, г-ђица Игими, са рефератом који је показао да је добро савладала немачку егзегетичку школу.

Професор Анкум, његове колеге Пол (*Pool*), Винкел и Сиркс веома су се трудили да боравак учине што пријатнијим. Конгрес су поздравили председник холандске Краљевске академије наука, министар за културу и градоначелник Амстердама. Њихово гостопримство и љубазност надмашили су и потрли неке непријатности које собом носи велики град (удес Ј. Даниловић, џепароши, за које верујемо да нису Холанђани, који су покрали три италијана - учесника Конгреса, једног Француза и једног члана наше делегације).

Следећи конгрес биће 1993. године у Оксфорду, а домаћин ће бити Питер Беркс. Он је обећао да ће програм бити мање гломазан и сав на једном месту (овај је држан у два здања у Амстердаму, удаљена бар десет километара, а једног дана се радило на универзитету у Утрехту). Да ли ће на њој бити и наших представника, зависи од многих околности, иако је професор Беркс обећао да ће не смао позвати колеге из Србије, већ да ће они бити гости организатора, као што је био случај и на овој сесији.

др Обрад Станојевић